

Abordări privind integrarea refugiaților și a solicitanților de azil pe piața forței de muncă

Introducere

O parte a soluției la criza refugiaților din Europa constă în oferirea de acces rapid la piețele forței de muncă ale țărilor gazdă. Prezentul raport continuă cercetarea existentă privind integrarea refugiaților (care au un statut de protecție internațională recunoscut oficial) și a solicitanților de azil (care au depus cerere pentru protecție internațională și sunt în așteptarea unei decizii) pe piața forței de muncă.

Obiectivele studiului sunt:

- actualizarea informațiilor privind legislația și măsurile practice din prima jumătate a anului 2016;
- examinarea integrării pe piața forței de muncă în contextul primirii și acordării de asistență solicitanților de azil și refugiaților;
- explorarea rolului partenerilor sociali în acest domeniu.

Studiul se bazează în mare parte pe dovezile colectate prin intermediul unui chestionar adresat rețelei Eurofound de corespondenți europeni din cele 28 de state membre ale UE și din Norvegia. Răspunsurile reflectă o imagine a evoluțiilor actuale.

Contextul politicilor

Fluxul neașteptat și masiv de solicitanți de azil în 2015 a reprezentat inițial o provocare umanitară, în principal pentru țările aflate în primă linie, Grecia și Italia, unde au ajuns întâi cei care solicitau protecție. Cu toate acestea, problemele pe termen lung privind reușita integrării refugiaților nou-sosiți au ieșit rapid în evidență, determinând un interes crescut pentru măsurile de incluziune socială. Întrucât incluziunea socială este strâns legată de integrarea cu succes pe piața forței de muncă, întrebarea privind modalitatea de asigurare a accesului rapid și a integrării pe piața forței de muncă a devenit o chestiune importantă pe agendele politice ale multor state membre ale UE. Acest lucru nu este surprinzător deoarece, pe lângă facilitarea incluziunii sociale, integrarea pe piața forței de muncă este un răspuns rațional din punct de vedere economic, în special în cazul în care este realizată într-un mod eficient.

Principalele constatări

În multe țări, durata medie a procedurii de azil a crescut (în anumite țări, destul de substanțial). Cu toate acestea, s-au introdus diverse măsuri pentru a reduce efectele întârzierilor asupra obținerii unei decizii; în anumite cazuri, s-a accelerat procedura pentru anumite grupuri de solicitanți de azil.

Întârzierile în obținerea azilului pot avea consecințe profunde, întrucât accesul legal la piața forței de muncă este legat adesea de statutul de protecție internațională, în sensul că este permis numai refugiaților. Cu toate acestea, ca urmare a fluxului ridicat și neașteptat de solicitanți de azil, a fost necesară facilitarea accesului la piața forței de muncă pentru acest grup diferit.

În general, statele membre care au fost cel mai afectate de criza refugiaților au adoptat această abordare. Acestea se confruntă însă cu o serie de provocări, care sunt legate de criză.

Condițiile de viață din centrele de primire sunt adesea necorespunzătoare pentru pregătirea persoanelor în vederea intrării pe piața forței de muncă. Se raportează suprapopularea și condițiile precare, precum și o lipsă a spațiilor de cazare. Există probleme în ceea ce privește disponibilitatea serviciilor furnizate din afara centrelor de primire, iar coordonarea cu aceste servicii poate fi dificilă.

- Deși distribuția geografică a solicitanților de azil și a refugiaților este planificată, în majoritatea cazurilor, proximitatea locurilor de muncă nu poate fi luată în considerare din cauza lipsei de spații de cazare.
- Procedura de finanțare a serviciilor de ocupare a forței de muncă pentru solicitanții de azil este adesea mai puțin bine stabilită decât în cazul refugiaților. De asemenea, accesul și normele de participare nu sunt atât de clare.
- Drepturile în materie de securitate socială pentru solicitanții de azil care lucrează variază de la o țară la alta și, în unele cazuri, normele sunt mai puțin favorabile decât cele care vizează alte grupuri de migranți, inclusiv refugiații.
- Pentru solicitanții de azil, oportunitățile de desfășurare a unei activități independente sunt foarte limitate, în special din cauza incertitudinii cu privire la statutul acestora.

- Angajatorilor li se acordă numai sporadic stimulente pentru a angaja solicitanții de azil; utilizarea subvențiilor salariale ca un instrument lipsește pe deplin.
- Deși copiii de vârstă școlară ai solicitanților de azil au dreptul să urmeze o formă de învățământ obligatoriu în toate statele membre, nu se garantează întotdeauna măsuri speciale pentru aceștia. Anumite țări au raportat că școlile nu sunt pregătite pentru primirea acestor copii.

În multe țări, acordarea de azil a devenit temporară în urma crizei. Acordarea de azil temporar poate slăbi poziția refugiaților pe piața forței de muncă, întrucât aceasta ar putea descuraja angajatorii să îi angajeze, să le ofere contracte de muncă pe termen lung sau să investească în formarea lor profesională.

Mai multe țări au redus recent unele dintre serviciile sociale care nu vizează ocuparea forței de muncă și alocațiile pentru refugiați sau pentru solicitanții de azil sau pentru ambele grupuri. În timp ce această situație ar putea conduce la creșterea motivației acestor grupuri de a lucra, aceasta ar putea, de asemenea, să împiedice și mai mult integrarea lor pe piața forței de muncă deoarece afectează condițiile lor de viață. Restricțiile privind reîntregirea familiei ar putea avea un impact similar, amânând în continuare incluziunea socială (și incluziunea pe piața forței de muncă).

În mai multe țări, măsurile care urmăresc facilitarea desfășurării unei activități independente de către refugiați sunt inițiative generale sau măsuri care vizează imigranții în general și, prin urmare, nu iau în considerare nevoile specifice ale refugiaților. Agențiile private (agențiile de intermediere sau agențiile de muncă temporară) sunt puțin implicate în furnizarea de servicii de ocupare a forței de muncă pentru refugiați și solicitanții de azil.

Partenerii sociali joacă un rol activ în majoritatea țărilor-cheie de destinație, unde aceștia se concentrează asupra unor aspecte importante, precum educația și ucenicia, accelerarea accesului la piața forței de muncă și recrutarea refugiaților.

Declarațiile comune ale partenerilor sociali subliniază adesea necesitatea unei integrări durabile și rapide a refugiaților și a solicitanților de azil pe piața forței de muncă. În timp ce sindicatele au tendința de a evidenția integrarea durabilă pentru a asigura că refugiații și solicitanții de azil pot trăi și lucra într-o țară pe termen lung, angajatorii se concentrează asupra unei integrări rapide pentru a stimula competitivitatea acestora prin utilizarea în mod eficient a noilor resurse de forță de muncă.

Indicatori pentru elaborarea politicilor

- Considerentele referitoare la ocuparea forței de muncă sunt importante atunci când se decide distribuția geografică a refugiaților și a solicitanților de azil în cadrul unei țări. Cu toate acestea, atunci când există o lipsă a spațiilor de cazare, adeseori nu este posibilă acordarea unei atenții suficiente integrării pe piața forței de muncă. Prin urmare, atunci când se explorează noile oportunități de spații de cazare, ar trebui luată în considerare disponibilitatea locurilor de muncă.
- Este necesar să se acorde mai multă atenție asigurării accesului la servicii sociale (de exemplu, educație specifică pentru copiii solicitanților de azil, alte servicii de sprijin familial, asistență medicală adecvată) și, în cazul în care serviciile sunt furnizate din afara centrelor de primire, este necesară o coordonare mai bună cu furnizorii.
- Este necesară extinderea serviciilor de ocupare a forței de muncă pe durata procedurii de azil în scopul de a oferi o mai bună pregătire pentru integrarea solicitanților de azil pe piața forței de muncă.
- De regulă, măsurile generale de politică activă privind piața forței de muncă nu sunt suficiente. Sunt necesare măsuri specifice care să vizeze refugiații și solicitanții de azil (de exemplu, formarea lingvistică, formarea la locul de muncă și consiliere din partea migranților precedenți). Acestea ar trebui să se concentreze și asupra potențialului neexploatat al desfășurării unei activități independente.
- Este necesar să se găsească echilibrul potrivit între integrarea rapidă și cea durabilă. Planurile de integrare ar trebui să fie realiste; inițial, pot fi oferite locuri de muncă care necesită o calificare scăzută (pentru dobândirea unei experiențe de muncă inițiale), însă trebuie oferite perspective de carieră în scopul unei integrări durabile.
- Este necesară explorarea potențialului de a implica intermediarii privați de pe piața forței de muncă sau agențiile de muncă temporară pentru oferirea de servicii de ocupare a forței de muncă (eventual în cooperare cu serviciile publice de ocupare a forței de muncă).
- În mai multe țări, importanța rolului partenerilor sociali în integrarea pe piața muncii nu este recunoscută suficient. Pe lângă faptul că experiența acestora pe teren ar putea fi folositoare, o mai bună coordonare cu aceștia în calitate de actori (împreună cu alți actori relevanți) ar putea conduce, de asemenea, la o punere în aplicare mai eficientă a procesului de integrare.
- Platformele la nivelul UE s-ar putea dovedi instrumente folositoare nu numai pentru schimbul de experiență cu privire la măsuri promițătoare, ci și pentru monitorizarea și evaluarea inițiativelor existente (astfel cum se sugerează în Planul de acțiune privind integrarea resortisanților din țările terțe, adoptat în 2016).

Informații suplimentare

Raportul *Approaches to the labour market integration of refugees and asylum seekers (Abordări privind integrarea pe piața forței de muncă a refugiaților și a solicitanților de azil)* este disponibil la adresa www.eurofound.europa.eu/publications

Pentru mai multe informații, vă rugăm să vă adresați doamnei Klára Fóti, director de cercetare, la adresa kfo@eurofound.europa.eu.